

ז'בצענסער יאָהרונג

Bibl. Jagiellońska
Jhralian
Pw. Luty 19

טשענאָבאָר

ז'בצענסער יאָהרונג
פריי 20 גרונט

ז'בצענסער יאָהרונג
פריי 20 גרונט

ז'בצענסער יאָהרונג
פריי 20 גרונט

Piątek 27 maja 1938

ליכט-צינדען 7.29

טרייטאג פ' בחקית כ"ו אייר תרצ"ח

PODZIĘKOWANIE.

Sz. Panu Dr. N. Bernsteinowi
(II Aleja 20) za staranne leczenie i troskliwą opiekę w czasie choroby mej żony, składa tą drogą serdeczne podziękowanie
K. WAJCHMAN

ראַנקואַגונג

מיר דריקען אויס דעם האַרציגסטען דאַנק די פירמעס:
"מאַס און ווייספּלענער" ווי אויך "ברידער זאַנדשטיין"
פאַר'ן גרויסען קוואַנטום האַלץ, וואס זיי האַפּען געשאַנקען צום רעפּערירען אונזער ספּאַרט-פּלאַץ. מיט זייער ערהאַבענעם טאַט האַבען זיי מיטגעוויקס צו דער ענטוויקלונג פון מיזשער ערציהונג ביי דער יודישער יוגענד.
פּערזאָללונג פון יוד. טורן און ספּאַרט-פּעראַיין "מכבי".

Pensjonat F. MRÓWKOWEJ
W KAMINSKU
WILLA „ROZALIA”
od 25-go maja poleca słoneczne pokoje
Wykwintna obfita rytualna kuchnia.

אַכטונג, האַנדווערקער:
מאַרגען, שבת, ד. 28 פּונקטליך 11 אַ זייגער פריה קומט פאַר אין אייגענעם לאַקאַל אַ מאַסען-פּערוואַלונג וועגן דער לעצטער אַלגעמיינער פּערוואַלונג אי פאַנק ספּולדוועלטיש און אַנדערע וויכטיגע פּראָגען. איינזאַנג נאָך פאַר מיטגלידער. קומט מאַסענווייז, די פּערוואַלונג פון האַנדוו. פּערבאַנד.

טיף געריהרם סטען מיר ביים פרישען קבר פון אונזער 5. קווינקע
טשאַרני ניימאַן
וועלכע דער אונבאַרהאַנדלונגער טיט האט פון איהרע טי-ערסטע ארבעטערען. זאל גאט טרייסען די פּעריהומטע פאַמיליע.
טשאַרני, פייטל כּמוראַ און קינדער, וועלען

טיף ערטיקער צויעצן פריהצייגען טיט פון אונזער ליבער ניקט און קווינקע
טשאַרני ניימאַן
אין ווערשאַ
דריקען מיר אויס דער שווער-געטראַגענער פאַמיליע אונ-זער וואַרימסטען מיטגעפיהל
מינישע און לעאַן הירשבערג, דבורה, טשענסטאַכאַ.
מאַניאַ און פייגע האַראַוויטש.

FABRYCZNA, i PRALNIA CHEMICZNA „KRYSTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2 i Warszawska 37.
מאַס בעקאַנט, אַ איצט ווערט געוואשען מיט אַ הערליכען שוועל-גלאַנץ, האט און נאָך ביי איצט אין טשענסטאַכאָ נישט געווען. כּו צו איבערצייגען וועגען דעם די קונדשאפט האַבען מיר פּערבליגערט די פּרייזען:
אַ קאַלנער מיט אַ הערליכען גלאַנץ 10 גר.
אַ העמד — — — — 40
אויך זענען פּערבליגערט געווארען די פּרייזען אויף כּעמיש האַשען און פאַרבען. פּלעקען ווערען אַריינגענומען אַרײַן אַרט. ספּעציאַליטעט: פאַרבען לעדערנע קורטקעס

BEZ BÓLU
SKUTECZNIE USUWA
ODCISKI
BRODAWKI i ZGRUBIENIA SKÓRY
PŁYN
KLAWIOL
AP. KOWALSKI

Przeciłek od **BOLU GŁOWY**
DLA DOROSŁYCH ZE ZNFARK
KOWALSKINA
stępuje się również
PRZY PRZEZIEBIENIU GRYPIE i KATARZE

ל א ס ע ן

צו דער ערשטער קלאַס
זענען שוין צו בעקומען
אין דער גליקליכער קאַלעקטור

J. WEKSLER

ALEJA No 6.
TELEFON № 11-55.

Ustron willa „Wesoła”

pod zarządem B. FINKELSZTAJNOWEJ
telefon 67, Pełnokomfortowy pensjonat z bieżącą zimną i ciepłą wodą w każdym pokoju oraz łazienki
został gruntownie odnowiony.

Gimnazjum i Liceum Humanistyczne oraz Szkoła Powszechna

D-ra Filipa Axera
w Częstochowie, ul. Focha 24.
przyjmuje zgłoszenia do egzaminów wstępnych oraz wpisy w godzinach 10—13.
Egzamin wstępny do kl. I-ej gimn. rozpocznie się w niedzielę, dnia 19 czerwca o godz. 9-ej. Przed egzaminem należy złożyć metrykę i świadectwo ukończenia 6 oddz. szkoły powszechnej.
Dyrekcja zawiadamia, że z nowym rokiem szk. 1938-39 zakład przechodzi w zarząd organizacji społecznej.

TANIEJ NIŻ WSZĘDZIE

Wytwórnia Bielizny Męskiej i Magazyn Galanteryjny
H. PARASOL Aleja 28
poleca znaną z dokładności bieliznę gotową i na miarę.
Przyjmujemy zamówienia z własnych i powierzonych materiałów.

וּנְנוּ מְצִיעִים אֶת הַשְּׁתַּתְּפוּתוֹ הַחַמָּה בְּצַעְרוֹ שֶׁל מְרַכְבֵי וִילְהֵלֵם
בְּמוֹת עֲלִיו אָמוּ נ"ע
הַמַּחֲנֶה וְהַכְּתָה ו' שֶׁל בֵּית-הַסֵּפֶר הַכְּלָלִי
שֶׁל הַחֲבֵרָה לְיִסוּד בְּתִי-סֵפֶר תִּיכוֹנִיִּים
בְּצִינְסְטוֹכּוֹב.

Tow. Żydowskich Szkół Średnich i Powszechnych w Częstochowie

zawiadamia, że
EGZAMINY DO KLAS GIMNAZJALNYCH rozpoczną się w poniedziałek 20 czerwca o godz. 8 rano
EGZAMINY DO LICEUM w piątek, dnia 24 czerwca o godz. 8 rano.
Zgłoszenia przyjmuje codziennie kancelaria szkół w nowym gmachu przy ul. Jasnogórskiej 8-10.
Telefon 11-58.

אַכטונג יודישען?

ווילט איהר טרינקען א גוט און געשמאַק גלעזיל בייער פערלאנגט איבעראל נור דאס בעהאוסטע שישטקלאסיגע **בייער העל** אלא **פילונער** און **סלאראווע** אסטערוירט פון דער פירמע
BROWAR i SŁODOWNIA W JĘDRZEJOWIE
דאס בעריהמטע בייער איז צו בעקומען אין אלע בייער-שענקען און רעסטאראַנען. דער הורט-סקלאַד פון דער ברויעריי געמינט זיך אויף **אַרזעכאָווסקאַ 3** (פריהער טאָאָניסלאָווא).
מבינים טרינקען נור דאָרט וואו איהר בעקומט עס יענרושעיאָווער בייער. נאָך נישט זאלט איהר עס פאַרען.

מיין פריינד ה' אברהם ווילהעלם
אין גרויסען צער צויעצן פריהצייגען טיט פון זיין פרוי
זיסל
דריקט אויס דעם טיעפעסטען מיטגעפיהל און בילייד
ב. ווייסבערג.

Koledze **A. WILHELMOWI**
z powodu zgonu
Jego ŻONY
wyrazy najszczęrszego współczucia składa
Personel Warsztatów Szkoły Rzemiosł dla Żydów w Częstochowie.

Naszemu instruktorowi, p. **A. Wilhelmowi** spowodu zgonu Jego najukochańszej
Małżonki
składają wyrazy szczerzego współczucia
Jakób, Wiener, Krebs, Diament, Brauner i Hauptman.

משתתפים אנו בצערו הגדול של מר **יצחק צינסטוחובסקי**
במות עליו אב יו
יהודה לייב
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיף לדאבה עוד.
הפירמע „פאלמעטאל”
נח עדעליסט, ישעיהו יעלין ומשפחתם.

שטיצט די אקציע פון "מחזיקי-הדת"

עס וואלט געווען א גרויסע עולה מצד דער הינער יודישער בעפעלקע-רונג, ווען זי זאל נישט זיך בעטיי-ליגען אקציע אין דער פארענעמערער אקציע, וואס עס פיהרט אדורך די פערואולטונג פון "מחזיקי-הדת".

די אינסטיטוציע, וועלכע עקזיסטירט ביי אונז שוין עטליכע צעהנדלינג יאהר און פערמאנט אנאייגענע גע-ביידע, ראנגעלט זיך פאר איהר קיום. נאך געצעהלטע מענטשן שטעהן ביי דער ארבייט און ממש מיט מסירת נפש זארגען זיי פאר איהר עגזיסטענץ. איצט האלט דערביי, אז אדאנק דעם חוב, מיט וועלכען די געביידע איז בעלעסטע לטובת דער הינער קרדיט-געזעלשאפט, זאל דער בנין דאס אייגענע הויז, וואס איז מיט אוי-פעל מיה און אנשטרענגונג אויפגע-בויט געווארען, אויסגעשטעלט ווערן אויף א ליציטאציע. זי וועט איהר, טעשענסטאכאווער יודען, דערצו דער-לאזען?

ביי אונז יודען איז שוין אזא אל-טער פיל, אז מיר שרייען דאמאלס, ווען דער חלף ליגט שוין אויפן האלד, ווען אלץ איז שוין פערלירען; דאמאלס איז מען מרעיש פולם, און יעדער האט א מענה, פארוואס מען האט איהם פריהער וועגען דעם נישט דערצעהלט, ער וואלט בשום אופן דערצו נישט ציגעלאזט. פריהער אבער וועט קיינער נישט טהון קיין פינגער אין קאלטען האטער, אז דאס אומ-גליק זאל נישט געשעהן.

די פערואולטונג פון "מחזיקי-הדת", אין וועלכער עס לערנען ביז 400 קינדער, וויל אבער נישט ווארטען, ביז דאס אזמוליק וועט געשעהן און אקציעס בעצייטענע די טעשענסטא-כאווער יודען, אז זיי זאלען קומען צו הילף און מיט דער ברייטער האַנד אינטערשטיצען די דאָזיגע אקציע. דערביי מוז מען געדענקען, אז מיר לעבען איצט אין אויסערסט שווע-רע בעדינגונגען. מיר געפינען זיך

קורצע ידיעות פון דער וואָך.

— אין עקספיקא איז אויסגעבראָכען אַנאָיפשטאַנד מיט וועלכען עס פיהרט אָן דער גענ. סעדינג. דאס רעגירונגס-מיליטער האט אַרומגערינגעלט די אויפ-שטענדער, אזוי אז עס איז צו ערוואַר-טען אין די נאָהנטסטע טעג די ענד-גילטיגע קאָפיטולאציע פון די אויפ-שטענדער.

— אַ דאַנק דער ענערגישער דיפּלאָ-מאַטישער אַקציע פון ענגלאַנד און פּראַנקרייך איז געקומען צו אַ ענט-שפּאַנונג אין דעם עכטסט-פּערשארטען דייטש-טעשענען סכּוּך. דייטשלאַנד האט זיך געבויגען אונטער'ן דרוק פון ענגלאַנד און צוריקגעצויגען גאט מי-ליטער פון דער טעשענען גרעניץ. אויך טעשענען האט דעמאָנטאָליזירט די לעצטענס גערושענע 2 יאָהר-געבנ.

— אין טעשענען-קאָפיטולאציע ווענען פּאַר-געקומען אין אַ רייַה געביעטען ווא-לען צו די טעשענען-קאָפיטולאציע. די וואהלען זענען אדורך רוהיג. די טודעטען-דייט-אין אזא לאַגע, אז ביי דער קלענסטער פּערנאַלעכטיגונג קען אזא געביידע ווי עס איז דער "מחזיקי-הדת", וואס איז מיט ביטערען שווייט אויפגעבויט גע-ווארען, פּערלירען געהן, וואס פּאַר אַ שטאַנד דאס וואָלט געווען פּאַר'ן יודישען טעשענסטאכאווער איבריג צו זאָגען.

די טעשענסטאכאווער יודען, בעטיי-ליגען זיך אין פּערשידענע אקציעס, סיי אין שייכות מיט אַרטיגע ענינים, סיי אפילו ביי אלגעמיינע יודישע אקציעס, וועלכע בעציהען זיך צו אנדערע שפּעט. עס אפילו בליי פּאַר, אז אויך דאמאלס, ווערן ווען עס האנדעלט זיך ביי אזא וויכטיגע ענין, ווען עס דראָהט צו פּערלירען אזא וויכטיגע פּאַזיציע, ווי עס איז די גע-ביידע פון "מחזיקי-הדת", וועלען די טעשענסטאכאווער יודען אויפגעמען די שליחים פון "מחזיקי-הדת" און געבען זייערע נובות בסבר פנים יואל כדי אויסצולייזען דעם בנין פון "מחזיקי-הדת".

"איך פאָרער גערעכטיגקייט"...

קליינער פעליעטאָן

זייערריג אין וואַרשאַ האָב איך בע-זוכט דאס טעקסטער "נאָוואַשטי" און געזעהן אַ פּאַרשטעלונג אין דער אויפ-פיהרונג פון דער בעריהמבער קינ-סטלערין אירא קאמינסקא א. נ. גליקל האמעל'ן."

דער ספור-המעשה פון דער אויפ-פיהרונג שטיצט זיך אויף א היסטאָ-רישען פּאַקט, וועלכער האט פּאַסירט אין 1689 יאהר אין דער דאָמאַלדיגער רעפּובליק האַמבורג.

אין דער שטאָרט האַמבורג האבען געוואוינט עטליכע צעהנדלינג יודישע פּאַמיליעס, וועלכע האבען נישט גע-האט קיין בירגער-רעכט נאָר זיי זענען בלויז סאָלדאטען געווארען דורך דער מאַכט, זיי האבען אַבער געמוזט טרא-גען די געלע פּאַסעס אויף די פּלייצעס. דער האַמ-זיי פּערשידענע צעכען ווי אויך די סוחרים, האבען כסדר גע-שטימט אויף זייערע פּערזאָנלונגען, אז מען זאל די יודען ארויסרייבען פון דער רעפּובליק. אויך דער הויכער ראַט האט אָנגענומען אנטי-יודישע רע-זאָלציעס, נאָר אַ דאַנק דעם בירגער-מייסטער, וועלכער איז געווען פּיעל ווייניג אַ טאָלעראַנטער מענטש און אויך צוליב דאָס פּאַרשטעלע טעמים, האט מען דאָס בייסעל יודען פון האַמ-בורג צו רוח געלאָזט.

מאַכט זיך אַ מעשה, איין יודישער סוחר, וועלכער האט געהאַנדעלט מיט ייבילער סחורות, ווערט פּערשוואַנדען אין קומט נישט אַהיים גאַנצע דריי-יאָהר. צווישען יודען פּערשפּייט זיך דאָן אַ קלאַנג, אז דער יוד איז אַוועק פון זיין ווייב און קינדער און אַני-טלאָפען מיט אַ קריסטן, וואָרעם דעם-זעלבן טאַג פון זיין פּערשוואַנדען ווערען האט מען איהם געזעהן מיט אַ יונגער קריסטן, זיין ווייב אַבער, די אשת-חילל, גליקל האמעל, גלויבט נישט אין די אלע רכילות'ן און ביי יעדער געלעגענהייט פּערזיכערט זי, אז אויב איהר מאַן לעבט נאָר, וועט

— פּאַר'ן מיליטערישען געריכט אין בוקאַרעסט האט זיך אָנגעהויבען דער פּראָצעס פון רומענישען פּאַשיסטען-פיהרער קאַרדעאַנאָ, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין מלוכה פּערזאַט, שפּאַ-נאָש א. ד. גל.

— אין בראַזיליען האט אַרויסגערוי-פען גרויס אויפגענונג דער פּאַקט, וואס צווישען די אַרעסטירטע פּאַשיסטען, וועלכע האבען צוגעגרייט די איבער-קעהרענדיגע, געפינט זיך אַ גרויסע צאהל דייטשען און איטאַליענער.

— אויף דער סעסיע פּונ'ם הויפט-ראַט פון "אַוָאָן" איז אָנגענומען גע-ווארען אַ רעזאָלוציע וועגען רעפּובלי-רען די יודען פּראָגע אין פּוילען. די רעזאָלוציע בעשטעהט פון 13 פּונקטען, פון וועלכע דיוויכטיגסטע זענען: די יו-דען בילדען אַ פּאַקטאַר, וואס שוואַכט אַב די ענטוויקלונג פון די פּוילישע, נאַציאָנאַלע און פּאַליטישע כּוחות, די יודען פּראָגע קאָן געלעזט ווערן קורם כל דורך עמיגראַציע, עס מוז דער-פיהרט ווערען צום רעדאזירען דעם אנטיל פון יודען אין ווירטשאפטליכען לעבען, דאָס פּוילישע קולטורעלע און געזעלשאפטליכע לעבען מוז בעפרייט ווערען פון יודישע איינפלוסען א.א.וו.

— אין קאָנצענטראַציע-לאַגער אין דאַכאַו איז געשטאַרבן ד"ר יעקב-עהרליך, דער גענ. איינציגער יודישער ראטמאַן אין וויען און בעקאַנטער ציו-ניסטען-פיהרער.

— אין פּוילען האָט געוויילט מיט אָנאַצייעלעך ווייט דער רומענישער פּרעמיער פּאַטריאַרך מיראַן קריסטעאַ. דער פּרעמיער האט געוויילט אין פּוילען 3 טעג.

— אין זיין רעדע אין לאַרדען-הויז האט דער ענגלישער אויסערן-מיניסטער ערקלערט, אז הונג די פּערזיכערונגען וועגען א"י אין ענגליש-איטאַליענישע אָבמאַך זענען מונדליכע און נישט פּרעפּאַראַט, זענען זיי אבער נישט ווע-גינער בינדענד, ווי דער געשייבענער טייל פון אָבמאַך.

— דעם היינטיגען שבת קומט פּאַר אַ ספּעציעלע זיצונג פון הויפט-אָדוואָ-קאָטען-ראַט, געווינדעט דער פּראָגע פון שליסען די אַדוואָקאַטען-ליסטע. די דאָזיגע זיצונג וועט בעטראַכטען

די ענגלישע טיילונגס-קאָמיטע פּאַר אַרץ-ישראל איז שוין צוגעטרעטען צום פּערהער פון די עדות. אלס ערש-טער עדות איז ערשינען פּאַר דער קאָ-מיטע אינוש. פּנחס וועטבערג, וועל-כער האט אָנגעגעבען לענגערע ערקלע-רונגען ביי געשלאָסענע טהירען.

— אין עסטרייך זענען אָפּציעל איינגעפיהרט געוואָרען די גירענבער-גער ראַסען געזעצען ווי אויך דאס גע-זעץ וועגען דייטשער בירגערשאפט. די דאָזיגע געזעצען געהען אריין אין קראַפט דעם 1 אויגוסט ה. י.

בעשולדיגען קריסטען אין ערמאַרדען אַ יודען, איבערהויפט, ווען דער בע-שולדיגער איז אַנאָנגעזעהנער ביר-גער פון דער רעפּובליק, צווייטענס, קאָן ער נישט גאראנטירען פּאַר די פּאַלענען, וואס אזא בעשולדיגונג קאָן ברענגען פּאַר די יודען מצד דעם קריסטליכען עולם. די אַנוועזענדע קהלה-פּאַרשטעהער דערשעקען זיך טאַקל פּאַר דעם בירגערמייסטער רייך און בעטען זיך ביי גליקל האמעל, אז זי זאל די בעשולדיגונג צוריקציהען, מחמת דאָס גאַנצע יודישע האַמבורג איז אין געפּאַרה. בעזונדער וועט זי דאָך מיט דער בעשולדיגונג גאַנטישט אויפטהון, מחמת דער סויטער וועט דאָך שוין סיי ווי סיי נישט ווערען צו-ריק לעבעדיג. גליקל האַמעלן וויל אָבער די בעשולדיגונג נישט צוריקצ-הען און ענטפּערט דעם בירגערמיי-טער מיט אַ קאָטענאַרשען טאָן. איך פּאַרער גערעכטיגקייט! לאין ברירה, רופט דער בירגערמייסטער די צוויי בעשולדיגטע אויף אַ פּערהער, דערביי אָבער ווערט די אויספאַרשונג געפיהרט אויף אזא אופן, ווי נישט די מערדער זענען די בעשולדיגטע, נאָר ווי זיי וואָלטען געווען די בעשולדיגער. דער בירגערמייסטער זעהט אפילו בעת דער אויספאַרשונג, אז די בעשולדיגונג האָט אַ גרונד, טראָץ דעם אלעס אָבער ווענדען ער זיך נאָכאַמאַל צו גליקל האַמעל, אז זי זאל די בעשולדיגונג צוריקציהען. אויך די אַנוועזענדע קהלה פּאַרשטעהער פּייזערען זיך אויף דער פּרוי זי זאל האַרבען דעם ביר-גערמייסטער, וועלכער איז ליבענסמוי-דיג צו די יודען און צוריקציהען די דאָזיגע אַוונטיגע בעשולדיגונג, וואס וועט די יודען מערה ווי צולות נישט פּעסען ביי זיך און האַלט אין איין שרייען, אז זי פּאַדערט גערעכטיגקייט-אָ יודענס לעבען איז נישט הפקר און ווער עס ערמאַרדעט א יודען, מוז בע-קומען זיין שטראַף מעג עס זיין אפילו אַ קריסטליכער אדעלמאַן. דאָן זענען זיך צו איהר דער בירגערמייסטער, אז זי זאל צושטעלען צדות, גאר קיינער

די ווענדונג פון יוסטיץ-מיניסטער גרא-באָוסקי וועגען דעם פּראָצעס צו שלי סען די אַדוואָקאַטען-ליסטעס אין געווי-סע ראיאָנען.

Dr. med. LUDWIK WOLFF
Warszawa, Widok 12
איסיאָש און געזיכטס-געווען
הילט מיט הייך-פּרופּער-טראַהלען מיט
אַריגינאַל-פּאַראַט
F. G. Zeileiss Galspach

אוקובה
זיב
אין כּוּמּוּה
MADE IN PALESTINE
LUXUS
SWEDISH STEEL

פּון דער יודענשאַפט-פּאַרטי
שבת, דעם 28-טען ד.ה. 4 א זיגער נאַכמיטאָג אין אייגענעם לאַקאַל, פּיל-סודסקי 23, קומט פּאַר אַ שיהת-חברים אונטער דער לייטונג פון ח' א. איצ-קאָוויטש א.ד.ט.: "יודענשאַפטלעך צווי-שען זיך". עס וועלען איבערגעגעבען ווערען מיטטיילונגען פון דער עקזעק-טיווע איבער דער לאַגע אויף דעם חליקה-פּראָגע.

די חברים ות ווערען געבעטען פּונקט-ליך צו קומען. איינלאָדונגען ווערען נישט ארויסגעשטיקט.

דערטרינגען; דער יונגער ריטער ווערט פּערפּאַלנט פון דער פּאַליציי און הע-לענדיג זיך בעהאַלטען פון זיינע פּער-פּאַלנער, פּאַלט ער אַריין אין דער שטוב פון גליקל האמעל. דארט איז ער זיך מורה, אז ער איז געפּאַלען אַ קרבן פון דער יונגער פּרוי און אַז אין מאָרד האבען זיך בעטייליגט זיין געליבטע מיט איהר ברודער און ווען ער איז געקומען אַהיים, איז שוין דער יוד געווען ערמאַרדעט. די איינציגע זינד זיינע איז נאָר דאָס, וואס ער האט נישט אויסגעוואַנט וועגען דעם מאָרד און האט זיך בענוצט מיט'ן אָנגערויבעטן געלד, מיט וועלכען ער איז אַוועקגעפּאַהרען קיין ענגלאַנד. נאָך אַ לאַנגען קאַמף מיט זיך, אי-בערהויפט, ווען גליקל האַמעלן ווערט געוואויר, אז איהר זוהן פון בערלין האט געמאַכט אַ שווינדעל מיט פּאַלשע וועקסלען, זי ערפּאַלנט איהם דערי-בער מיט דער גאַנצער אַכוריות און דערנאָך בעשליסט זי סוף כל סוף צו געבען די מעגליכקייט דעם בעשול-דיגטען יונגען קריסט, ווי אויך איהר זוהן צו פּערלאָזען די רעפּובליק און אויסמיינען די שטראַף.

וועגען דעם, אז די אויפפיהרונג פון דאָזיגען שטיק איז מייסטערשאַפט, איז נישט נויטיג דא צו בעטאַגען. דאס וואס איך האָב יאָ געוואַלט בע-מערקען איז, אז זייענדיג אין טעאַ-טער און זעהנדיג די גאַנצע אַה-לונג האָב איך-און נישט בלויז איך, נאָר אלע צושיינע-געפּאַסט דעם איי-נ-דרוק, אז די געשעהניש פון גליקל האַמעל'ן האט נישט געדאַרפט אָנגע-שריבען ווערען אין 1689, נאָר אפילו ווען זי וואָלט געשאַפען געווארען אין 1938. טען יאהר, וואָלט עס אויך גע-ווען זעהר אַקטועל.

דער אַונטערשיד איז נאָר, וואס היינט האבען מיר זעהר וועניג יודישע פּרויען און אויך צו אונזער שאַנד וועניג יודישע מענער, וועלכע זאלען מיט שטאַלץ און זעלבסט-ווירדע קאַצען אויסשרייען און מאַהנען: "איך פּאַדער גערעכטיגקייט"...

יודען ראנגלען זיך אין ווארטען אויף הילף

ס'וועט פאסן קאפלאן

די צרות, וואס יודען לעבען איבער אין איראק, האבען געהאט א נאציאנאל-נאציונאליזירטע פולע איבער 4 מיליאן יודען פון אמעריקא, פונקט ווי שפעט-לעך פת א שארעס, טוילען זיך אין איי-גע צו די אנדערע, און 4 מיליאן פרייע גוט סיטואציע יודען אין אזא דעמאקראטישער מדינה, ווי די פאראייניגטע שטאטן, זענען א גרויסער פת. מען קאן זיך פארשטעלען, אז אין אלע אקציעס לטובת יודען, וואס קיי-מען פון אמעריקא, ליגט דער יודישער פת, צי פארברענגען, צי אפגע-רוי-וועלסט פריינטשאפט צו יודען שטאמט אוואוי פון זיין ליבעראליזם און אויפ-ריכטיגען דעמאקראטיזם, אבער אין ענטשלידנדע מאמענטען ווערט און טפס משפיע דירעקט צי אומדירעקט פון יודען.

אין וואס אבער זיך ריקט זיך אויס דער יודישער פת, פראקטיש, דורך אייגענע משעים? דערווייל אבער איז איין זאך: אין דעם אנט-דייטשען פאקטאט, וואס איז לכתיחה פראקטאמירט געווארען דורך א יחיד, דעם יודישען אדוואקאט און פלל-טהוער אונטערמייער, און איז אונטערגעכאפט געווארען דורך די ברייטע יודישע מענטשן, ווי א הייליגער געזאגט, וואס מען טאר איהם נישט ווידערשעניגען.

צי האט דער דאזיגער פאקטאט גע-בראכט יודען וועלכע עס איז נוצען? דירעקט, דוכט זיך, נישט; אדרבה, מען קען האבען דעם רושם, אז דייטש-לאנד איז דורכ'ן פאקטאט גאנצמעהר צורייצט געווארען, איהר שנהא צו-יו-דען האט זיך נאך שטארקער אופלאג-קערט און איז אפשר געווארען דער קוואל פון א סך פרישע ריזמות אויף יודען אין יענער ארץ הדמים. אומי-רעקט אבער האט ער מסתם יא גע-בראכט נוצען, ווייל אנדערע לענדער האבען זיך פאר'ן יודישען פאקטאט געזענט דערשעקען און זיך אפגעהיט פון געהן אין די וועגען פון היטלער-דייטשלאנד.

אויב רומעניען און אונגארן האבען נישט אדורכגעפירט זיכער פויגער-געפלאנצטע טרעפליכע אנט-יודישע פאליטיק, אויב אויך גריץ אנדערשטאד ווארט מען אויף א צוימל אויף די עקסטרעמע יודענפארשטע לייזע-שאפטן און מען פעמיהט זיך אנט-ו-טהון ווייסע הענטשען אויף דער האנד, וואס שלעגט אהן, איז עס אלץ זיכער אויס מורא פאר דער-יו-דישער נאכה, וואס קען עמיצען גאנץ טייער קאסטען.

דער אנט היטלער פאקטאט איז אויך, אין א געזעסן פוט, אנהייבט דורך פון אויב רומעניען און אונגארן האבען נישט אדורכגעפירט זיכער פויגער-געפלאנצטע טרעפליכע אנט-יודישע פאליטיק, אויב אויך גריץ אנדערשטאד ווארט מען אויף א צוימל אויף די עקסטרעמע יודענפארשטע לייזע-שאפטן און מען פעמיהט זיך אנט-ו-טהון ווייסע הענטשען אויף דער האנד, וואס שלעגט אהן, איז עס אלץ זיכער אויס מורא פאר דער-יו-דישער נאכה, וואס קען עמיצען גאנץ טייער קאסטען.

זעלבסטמארד און קידוש-השם

פון ד"ר א. מוקדוני

א צוויי טויזענד יודען האבען זיך גענומען דאס לעבען אין עסטרייך זינט דער וויסער נאצי-איבערקע-רעניש.

און די זעלבסטמארד-כוואליע איז נאך נישט אפגעגאנגען, נישט און נישט זעלבסטמארדען קומען פאר טאג טעג-ליך.

און זאלען פאלען אונזערע הייסע טרעהרען אויף די פרישע קברים און זאל פאלען אונזער קליה אויף די קעס פון די אונטערוועלט מענטשען, וואס הייסען נאציס.

מיר פערשטעהן די שרעקליכע פער-צווייפונג פון די עסטרייכישע יודען; מיר ווייסען אויף וואס פאר א ווילדע רציחות די נאצי-גענוסטער זענען פעהליג.

מיר האבען געזעהן, וואס זיי הא-בען געטהון און טהון מיט די דייטשע יודען. מיר ווייסען, וואס די עסטרייכישע יודען האבען צו ערווארטען פון די דאזיגע קאלטע מערדער.

מיר האבען אויך אונזער געשיכ-טליכען וועג זיך אָננעטוויסען נישט איינמאל אויף צוילעכע רוצחים. מיר האבען איבערגעלעבט די איג-קוויזיצע.

מיר האבען איבערגעלעבט די קריי-צוגען. מיר האבען איבערגעלעבט כמעל-ניצקיס, פעטלועס און גאלדאכאו-טשעס פאָרמאָען.

מיר בעגעגענען זיך נישט צום ער-שטען מאל מיט קאלטע מערדער, מיט קראנקע מערדער, מיט קראנקע סא-דיסטען און מיט אלע מינים אונטער-וועלט מענטשען.

מיר קענען זיי גוט קיינער, קיינער קען זיי נישט אזוי אויסגעבונדען ווי מיר. הונדערטער און הונדערטער יאהרען קענען מיר זיי, אויף אלע קרייזגעגען פון דער געשיכטע האבען מיר זיך אונזערע גאנצע שטויסען אויף זיי און אונזערע בית עלמנים זענען געווארען גרעסער און גרעסער.

הונדערטער און הונדערטער יאהרען קענען מיר זיי, אין אלע עפאכעס הא-געווארעט, לוינט שוין גארנישט צו געבען קיין הילף, ווייל עס וועט מי-אויב זיי מיידען אזוי איז עס א פאטאלער טעות. צוזאמען מיט פאלי-טישער דיסקרימינאציע געהט שטענ-דיג די מאַסענישע פאויפער-יאַזע-און גענען דעם מזל מען קעמפען מיט מאַסענישע הילף. די יודען אויף די ערטער ראנגלען זיך קאנוואלסירן פאר זייער קיום און-זיי ווארטען אויף הילף.

ניין, זיי האבען דעם שונא ערשט ערקלערט מלחמה מיט זייער טויט, א מלחמה א לאנגע, א מלחמה, וואס מוז זיך ענדיגען מיט'ן נצחון פון די גערעכטע, מיט'ן נצחון פון די גע-פלאַנטע.

ניין, מיר האבען טאקע זעהר און זעהר ליב דאס לעבען אבער מיר שרעקען זיך נישט פאר'ן טויט. און ווען מיר גיבען אָב דאס לעבען אונזערס, גיבען מיר אָב מיט קאמף, מיט געראַנגעל און מיט א זינען.

יא, מיט א גרויסען נאציאנאלען זינען, ווארום דאס מענטשליכע לעבען האט איבער זיך צוויי בעלי-דעה, צוויי באַלעבאַטיים. דער ערשטער בעל-דעה, פערשטעהט זיך, איז דער מענש אליין, דער צווייטער בעל-דעה איז זיין פאָלק.

און ווען עס האַנדעלט זיך וועגען א פאָלקס-פרעגע האט דאס פאָלק די גאנצע דעה. דאס פאָלק האט צו זאגען איבער'ן לעבען און טויט פון יעדען איינעם אין א צייט פון מלחמה.

מיר שטעהען איצט אין א מלחמה מיט די נאציס און מיט אלע אנדערע אנטסעמיטען, מיר זענען אזוי גוט ווי מאַביליזירט, מיר זענען אזוי גוט ווי זעלבנער.

אונזער יחידש לעבען הערט אויף צו ענוויסטירען, עס ווערט א קהלש לעבען, א קאלעקטיוו לעבען. די דעה איבער יעדענס לעבען ווערט צוגענומען פון יעדען איינעם און ווערט איבערגעגעבען דעם פאָלק, דעם קאלעקטיוו.

און דאס פאָלק קען שיקען איינעם צום טויט. דער יחיד האט נישט צו זאגען אי-בער זיין אייגען לעבען! דאס האט פערשטאנען די פרומני-קע די גוטינקע יודעלעך.

און זיי זענען געזאָגען אויף קידוש השם, אָבער זייער לעבען מיט שוין פאר די אינטערעסען פון יודי-שען פלל. דער יודישער פלל האט עס בע-פוללען!

ער האט עס בעפוללען נישט דורך קאלטע, געדרוקטע פאָפירלעך, נישט דורך שטאַפּעטען, נישט דורך דעפע-סען און נישט דורך ראדיאָס.

עס איז געווען א זעלבסטפערשעני-ליכקייט. עס איז געווען קלאַר פאר'ן זעלבנער ווי פאר'ן גענעראַל... און יעדער איז געווען זיין אייגע-נער קאָמאַנדיר.

קיינער איז נישט געשטאנען איבער יעדען יוד מיט א רעוואלוצער און איהם געוואונגען צו געהן אויף קידוש השם. יעדער יוד האט עס אליין געוואוסט, פאר יעדען יוד איז עס געווען א זעלבסטפערשענדליכקייט.

און דער געשריי, שמע ישראל! האט געווען די פאליטיק פון יודישען גימנאזיום און הא-בען נאך אויך א פאר גילדען אין טאש, האבען מיטגעקלאָפּען, אז עס זאל אויפגעשטעלט ווערען דער פרעכטיגער בנין, וואס איז, ווי מיר האבען שוין אפּטמאַל בעמערקט, א פראַכט. מיט דעם בנין אָבער אליין ענדיגט זיך אָבער נאך נישט אַלץ, פערקעהרט, מיר נייער בנין פאָדערט מעהר און מעהר אינוועסטיציעס און איינריכטונג-גען, דאס איז פונקט אזוי, ווי מען ציהט זיך איבער און א נייער דירה, איז כל זמן מען איז געזעסען אין דער אלטער דירה, איז נאך גוט גע-ווען דאס אלטע מעבל, די אלטע שוין יאהרען איינריכטונגען; טאָמער ציהט מען זיך אָבער איבער אין א נייער שעהנער דירה, מיט ווענעציאַ-נישע פענסטער, מיט מאָדערנע איי-ריכטונגען, טויג אויך נישט דאס אל-טע מעבל, וואס האַרמאָנירט נישט מיט דער וואוינונג.

דאס זעלבע איז מיט'ן נייעם בנין פון יודישען גימנאזיום. אין דער אל-טער געביידע זענען די בענק און א-דערע איינריכטונגען גוט געווען; אין דער נייער געביידע אָבער, סייגען נישט די בענק און אויך נישט אלע איבריגע מכשירים, וועלכע ברענגען נאָר אריין א דיסאָנאַנס. שטעהט טאקע פאר דער פערוואל-

אז זיי זענען ליבערליך און גוט גע-שטימט טיילמאל אפילו צו שונאים. איך זאָג דאָס אָקעגען דעם, וואס אין טעשענסטאכאווע האט די פירמע "פלוטאָס" געזעענט א פרעכטיגען לאַקאַל פאר לאַדעס פערקויף, און די לאַדעס זענען די בעסטע און שטאַק-אפּטעס, וואס טעשענסטאכאווע פער-מאגט. געווענהליך, קומען יודען און האבען א הנאה, וואס מען קאן אריי-געהן אין א יודישען לאַקאַל עסען לאַדעס, דאָגעגען זעהט מען נישט אַריין קיין קריסטען, וועלכע זענען מוחל די גוטע לאַדעס, אָבי נישט צוגעהן אין קיין יודישען לאַקאַל. דער-פאר אָבער אין די קריסטליכע פירמעס, ווי למשל, די "ווענעציע", מוסאַליניס חברים, געהן יודען יא אַריין, און דאס אפילו נאציאנאל-געשטימטע יונ-בלעך, וועלכע ווילען זיך אויף אזא אופן אויספיינען פאר זייערע פאַניע-נישט קיין, אז זיי זענען הויך אינטעליגענ-טען...

כ'וואַלט אייך נאך געקאָנט ברע-גען אַזעלכע פאַקטען אָהן א שיעור, נאָר דאָכט זיך צו עס לוינט גאַרנישט, ווייל אלע ווייסען מיר, אַז יודען זע-נען א טייער, וואויל פאַלק...

ער טראַגט צו זיין חלק... די אלע, וועלכע האבען א פאָזיטיווע בעציהונג צו דער אירעם פון יודישען

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

אין די קריסטליכע ווענדלינגיאַניעס זעהט מען אַפּט כמעט יודישע קונים, צוליב וואס פאר די קריסטליכע קונים בלייבט נישט איבער קיין סחורה, הא-בען זי קילער ארויסגעשטעלט די דאָזיגע קמיצה, כדי די יודען זאלען נישט קומען קויפּען, און טאמער ווע-לען יודען ווייטער קויפּען (וואָרום צווישען יודען אַליין פעהלען אויך נישט קיין חזרים...), וועלען די קריס-טליכע ווארטשען הענדלער, מווען א-נעמען אנדערע מיטלען.

אויב אוי, פערשטעה אין שוין צו וואס זיי שטעלען ארויס אין די שו-פענסטער-פון טריפה'נעם ווארטשען די בעקאנטע קמיצה; זיי ווילען אָפּטער-שען די יודען, אז זיי זאלען דאָרט נישט קויפּען...

יודען זענען א טייער פאַלק... אז אונזערע יודען האַלטען נישט פון קיין באַקאַט-איז שוין א סך מאל פעסטגעשטעלט געווארען. פער-קעהרט, וואס מעהר מען גיט זיי צו פערשטעהן, אז זיי זענען נישט גע-וואונשען, אַלץ מעהר שטיפען זיי זיך. גאָר שוט, יודען זענען א פאַלק, וואס קאָנען זיך נישט בערגעניצען אין די ד' אמת, זיי מאַכען א זעעסט,

אַט צו וואס זיי דאַרפען עס... כ'האָב שפּאַצירט מיט א פריינד אין דער אלטער, קוקען מיר אריין אין די שו-פענסטער און זעהן, אז כמעט אין אלע קריסטליכע געוועלבער הענגט דאס בעקאנטע שפּירך-וואָרט, די ניי-עסטע קמיצה, וואס רופט זיך "פירמא כושטשטישענאָקס". אינדעם מאַכט מיר אויפּמערקזאָם מיין פריינד, אז אויך אין א קריסטליך געשעפט פון טריפה-נע ווארטשען און חויר הענגט דאס דאָזיגע שיר העמל'ות, האט עס מיך געפּרענט צו-וואָס דאָרף ער עסן בלויז דאס חויר אין פענסטער איבערצייגען דאָן שוין, אז דאס איז א קריסטליכע טריפה, טאָ צו וואס טויג די מזוהר...

מיין פריינד אָבער האט זיך נישט געוואונדערט און האט מיר געזעגען צו פערשטעהן, אז עס איז ריכטיג און, אז אפילו די קריסטליכע קילער ווייסען וואס זיי טהון און אדרבה, זיי האָבען דערביי א גוטע פרומע כונה.

היזת ווי לעצעטענס נאך דער שחימה-גזירה, האבען זיך א סך יודען מתיר גע-ווען צו קויפּען טריפה פלייש, זיי זע-נען אפילו נישט מקפיד און קויפּען אויך טריפה'נע ווארטשען, אזוי אז

פיערליכע הזכרה און מצבה - ענטהילונג אויפ'ן קבר פון רב ז"ל.

אין צוזאמענהאנג מיט דער צווייטער יאהרצייט פון הרב ר' נחום אש ז"ל, וואס איז אויסגעפאלען לעצטען שבת, זענען שבת אין אלע שוהלעך, שטיב-לעך און מנינים אָבערליכט געווארען בעת'ן דאווענען אזכרות.

געוונדער פיערליך איז געווען די הזכרה אין דער שטאדט-שוהל, אין וועלכער דער רב ז"ל האט געדאווענט עטליכע צעהנדלינג יאהר. חזן קאלעווא צוזאמען מיט'ן כּוּר האבען געווינגען די געהעריגע קאפיטלעך און בעת ס'האט זיך דערהערט דער אש, מלא רחמים, האבען ביי פיעל מתפללים זיך געוויזען טערהען אין די אויגען, זונטאג 11 א זינגער אין דערפריה איז אויפ'ן בית-עולם פארגעקומען די פיערליכע ענטהילונג פון דער מצבה אויפ'ן קבר פון רב ר' נחום אש ז"ל. צו דער דאזיגער טרויער פיערליכקייט האבען זיך פערזאמעלט די קהלה-פּאָר-שטעהער מיט די פרעזענטען ה"ה ר. ראָזענברג, ה. וועקסלער אין אָדוו. קאָנאָרטיק בראַש, די מיטגלידער פון קאָמניטעט צו בעהרען דעם אַנדעק פון רב ז"ל מיט ה' הענריק שפּאַלעטן אין דער שפיץ, פּאַרשטעהער פון די היגע אינסטיטוציעס, שוהלעך, בחי-תפילות און שטיבלעך, די פּאַמיליע פון רב ז"ל און אנדערע פון מעהרערע הונדערטער יודען פון אלע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

ס'זענען אויך געקומען די רבנים פון דער געהעריגער געגענט און די מיט-גלידער פון היגען ראַבינאַט. חזן קאלעווא מיט'ן שוהל-כּוּר און-

אויפרוף!

דער פּאַטראָנאַט ביי די דערגעזונט-שולען פּאַר לערן-יוגענד

ווענדעט זיך מיט א הייסען אָפּעל צו אלע עלטערן, וועלכע ווילען געבען זייערע קינדער צו א מלאכה, אָז כּדי זייערע קינדער זאָלען קענען געניסען פון אלע רעכט, וואס דאס אינדוסטריע-געזעץ (געזעץ) זעהט פאַר, זאָלען זיי, איידער זיי גיבען א וועק זייערע קינדער צו א מלאכה, זיך פריהער פער-שטענדיגען מיט'ן פּאַטראָנאַט, וועלכער אַמטליך יעדען טאָג אין דער קאַנצע-לאַרע פון דער האַנדל-ווערק-שולע (נאַרנאַטראַקט 6-8) פון 5 ביז 7 אָווענד.

עלטרען! די צוקונפט פון אייערע קינדער איז בעדרשט און נאָר איהר וועט זיין פּאַראַנטוואָרליך, אויב איהר וועט פּערנאַלעסלינגען די אָזי-וויכטיגע לעבענס-פּראָגע פון אייערע קינדער.

דער פּאַטראָנאַט.

דער חזן און כּוּר זינגען ווידער, אנוש כחציר ימיו" און דאָן איז מספיד דער גבאי פון דער חברה קדישא און שוואַגער פון רב ז"ל - ר' משה האל-סער, וועלכער רעדט וועגען דער ער-האבענער פּערזענליכקייט פון מער-שטאַרבענע און זיינע מערדיגסטען לטובת דעם יודישען צבור.

דער חזן מיט'ן כּוּר ריכטען אָב די א, מלא רחמים" און דערמיט איז די טרויער-צערעמאָניע פּערענדיגט.

אויך קאָכען, 5) סאָדעלט ער דאס, וואס עס פיהלט זיך א ביוורקראַפטי-שער גייסט און פּאַדערט, או אלץ א געוועלשאַפּליך גימנאַזיום זאָל זיין מעהר וואַרמקייט.

די אָפּגענומען ענטפּערען אָב די ה"ה: שפירא און דיר, אַנגליספּעלד, וועלכע ערקלערען גלייכצייטיג, אז מיט'ן חנוכה-הבית פיערונג האט זיך פּערנומען דער בוי-קאָמיטעט און קיי-נער האט וועגען דעם נישט געקאָנט זאָלען קיין דעה, כאָטש ער איז מסכים, אז מען האט געדאַרמט איינלענדען אויסשליסליך נאָר דעקלאַראַטען, דאָן ערקלערט דיר, אַנגליספּעלד, אז פון גייעס שול-יאהר וועט זיין א יודישער גימנאַטיק-לעהרער.

די פּערזאָנעלע דריקען אויס דער פּערזאָנלונג אַפּסאַלואַטאָריום, ה' שלעזינגער לעזט דאָן דעם פּרע-לימינאַר-בוודשעט אויפ'ן יאהר 1937/38 אין דער הויך פון 124.790 ז"ל, וועל-כער ווערט אַנגענומען.

אין דער פּערזאָנלונג ווערען אויס-געוועהלט אויפ'ן אָרט פון די אָב-טרעטענדיג, די זעלבע ה"ה: ג. ד.

די פּערזאָנלונג אַפּסאַלואַטאָריום, ה' שלעזינגער לעזט דאָן דעם פּרע-לימינאַר-בוודשעט אויפ'ן יאהר 1937/38 אין דער הויך פון 124.790 ז"ל, וועל-כער ווערט אַנגענומען.

אין דער פּערזאָנלונג ווערען אויס-געוועהלט אויפ'ן אָרט פון די אָב-טרעטענדיג, די זעלבע ה"ה: ג. ד.

די אלגעמיינע פּערזאָנלונג פון דער „גמילה-חסד"-קאָסע, פּילסודסקי 31

פּערזאָנלונג וונטאג איז אונטער'ן פּאַרזיך פון ה' ליפניצקי ביים בייזיך פון די ה"ה: וולדאַווסקי און קליין, סעקרעטאַר ה' האַפּטקע, פּאַרנעקומען די יעהרליכע אלגעמיינע פּערזאָנלונג פון דער „גמילה-חסד"-קאָסע, פּיל-סודסקי 31.

נאָכ'ן אדורכלעזען דעם פּראָטאָקאָל איז אַנגעגעבען געווארען דער בע-ריכט, פון וועלכען עס ווייזט זיך ארייס, אז צו דער געזעלשאַפּט פון 476 מיטגלידער, פּערזאָנלונגס-זענען זענען פּאַרנעקומען 24, הלוואות זענען ארויסגעגעבען געווארען 370 פּאַרזיך אויף דער סומע פון 20 כו"ז זענד זעלעסעס, דאס פּערזענלונג פון דער קאָסע בעטרעטט 13336 ז"ל.

די מצבה, אויסגעפיהרט אין אַרענטאַלישען סטיל, שטעלט מיט זיך פאַר אַנגאַפּענעם אוהל מיט א סימ-באָלישען ארון אין דערמיט; ארום אוהל און ארום געפינט זיך א קורצע בילד-גראַפיע פון רב ז"ל.

די מצבה איז פּראָיעקטירט און אויסגעפּערטיגט געווארען דורך די בע-קאָנסע קינסטלער אַסטושענא און ווייני-טרויב פון ווארשע.

די יעהרליכע אלגעמיינע פּערזאָנלונג פון יודישען געזעלשאַפּטליכען גימנאַזיום

געלונגען ארויסצוקריכען פון די חובות. דערפאַר אָבער שטעהט די שולע אויף א זעהר הויכען מאַראַלישען און פּע-דאַגאָגישען ניוואַ, וואָס ס'בעווייזט די אַפּיזיטעלע אַנערקענונג פון וויזיאַטאָר. עס זענען אויך פּערנעקערט געוואָרען די שעה'ן פון יודאָאיסטישע למודים, צום סוף דאַנקס ה' שפירא דעם די-רעקטאָר און לעהרער-פּערזאָנל פּאַר זייער סיכטיגער ארבייט ביים ערציהען די יודישע קינדער אין דער שולע. דיר, אַניספּעלד גיט אָב א גרעסע-רען בעריכט וועגען דער פּעדאַגאָגיק אין דער שולע, ער שטעלט זיך אָב פּרטיט אויף אלע געביעטען פון דער שולע, דערביי האָט ער אויפ-געקראַפּט, אז נאָכרעם ווי עס איז געשאַפּען געווארען דער נייער בנין, טראַגט די פּערזאָנלונג א גרעסערען אחריות ווי פריהער, ווייל מ'וועט מו-זען איינפיהרען נייע מכשירים, פּריווע איינריכטונגען, וואס זאָלען וואַרמ-נייערען מיט'ן בנין.

אין דער דיסקוסיע בעטייליגען זיך א גרעסערע צאהל פּערזאָנעלע, צווי-שען אַנדערע טרעס ה' י. לעוואַקאָוויטש ארויס מיט א רייעה ענוות: 1) פּאַר וואָס אויך דער חנוכה-הבית זענען איינגעלאָדען געווארען נאָר די דעק-לאַרענטען און נישט די יעניגע, וועל-כע האָבען א סך געלייטעטע פּאַר'ן יודישען גימנאַזיום נאָר צוליב מ'א-טעריעלע שוועריגקייטען האָבען זיי זיך ליידער נישט געקאָנט דאס מאל בעשטייערען, 2) פּאַרוואָס די גימנאַט-טישע איינגעגען קומען פּאַר נישט אין דער העברעאישער שפּראַך, 3) פּאַר וואס מען האָט נישט איינגעלאָדערט צו דער פּיערונג די ציוניסטישע אָר-גאַנצאַציע, 4) פּאַדערט ער אז מען זאָל איינפיהרען א קירס, אז מ'וועלעך פון 14 יאהר אָן זאָל מען לערנען לויט'ן מוסטער פון אַנדערע שולען

די גרויסע מאַסען-פּערזאָנלונג אין האַנדווער-קער-פּערבאַנד וועגען לערן-יוגענד

די צוקונפט פון דער יודישער מלאכה אין ליכט פון אינדוסטריע-געזעץ שטעהט ביי אונז יודען פאַר א גרויסען פּראָ-גע-צייכען. די יודישע בעלי-מלאכות, ביי וועלכע די דאָזיגע פּראָגע פון עק-זיסטענץ און לעבען דאַרף פּערנעמען דעם אויבען-אָן, האָבען דעם ענין אויף א לייכטיגונגען אָפּן פּערנאַלעסטיג און די פּאַלגען פון אָט דעם דאָזיגען אונטערנאָטוואַרליכען לייכטזיין, וועלען לאַנג נישט לאָזען וואַרען אויף זיך. כּדי דאס אָבער צו ברענגען צו א געהעריגער אָרדנונג, איז געשאַפּען געווארען א פּאַטראָנאַט, וועלכער זאָל זיך פּערנעמען מיט דער דאָזיגער אַ-געוועהלטער פּראָגע און זיך בעמי-הען, דאס אין דער צוקונפט זאָל דער ענין רעגולירט ווערען אויף אַזא אָפּן אָז די יודישע מלאכה זאָל נישט אַני-טערגעהן.

דער פּאַטראָנאַט ביי די דערגעזונט-שולע פאַר לערן-יוגענד האָט די אויפגאַבע קודם כל צו האָבען די השגחה איבער'ן יודישען קינד, וועלכעס וויל זיך בע-שעפטיגען מיט מלאכה און אַפּוהיטען: א) אז עס זאָל זיך לערנען ביי דיפּלע-מירטע מייסטער, כּדי צו קענען האָבען די רעכט, וואס דאס אינדוסטריע-געזעץ זעהט פאַר; ב) בעזאָרגען דאס לערן-יונגעל מיט מעדיצינישער הילף; ג) העלפען איהם אויסגלידען פּאַכמעניש און סעקערקיש (קורסען, פּאַר-גיליאַ-טעק, יודישע אַנזיווינגען א.א.וו.) צו דעם צוועק איז פּערזאָנלונג

מיר האַרטען מיט שפּאַנונג

אויף זונטאג, דעם 29-טען ד. ה. איז אַנגעזאָגט געווארען אַנאָפּטריט פון יודישע קינדער פון די פּאַרשענע שולען, וועלכע פּערברענגען יעדעס יאהר אויף די האַלב-און נאַנץ-קאַלענדרע פון טאָג.

היות ווי מיר זענען געוואוינט לעצ-טענס, בענוותיגן הרבים, צו זעהען אויפּטריטען פון יודישע שול-קינדער צוליב אין דער פּוילישער שפּראַך, וועט דעריבער זיין א סענסאַציע, וואס אויף דעם דאָזיגען אויפּטריט וועט אויך אָב-הילכען די יודישע שפּראַך.

ביי דעם דאָזיגען אויפּטריט וועט קלינגען הויך און פּונטער דאס לעבע-דיגע יודישע וואָרט, וועלכעס ווערט פון א סך אַנדערע דערזעהער און מדריכים פּערשטויסען און בעשפּיגען, דעריבער ווערט דער דאָזיגער אויפ-טריט דעם קומענדיגען זונטאג 3 נאכמ. אין זאָל פון די פּיערלעכער ערוואַרט מיט שפּאַנונג.

די פּערזאָנלונג אַפּסאַלואַטאָריום, ה' שלעזינגער לעזט דאָן דעם פּרע-לימינאַר-בוודשעט אויפ'ן יאהר 1937/38 אין דער הויך פון 124.790 ז"ל, וועל-כער ווערט אַנגענומען.

אין דער פּערזאָנלונג ווערען אויס-געוועהלט אויפ'ן אָרט פון די אָב-טרעטענדיג, די זעלבע ה"ה: ג. ד.

געזענען אין בית-לחם!

דער „בית-לחם", וועלכער בעזאָרגט אויף יום-טוב הונדערטער יודישע בכּוּר'ע פּאַמיליעס מיט פּעקלעך שפּיז, געפינט זיך אין א שווערער לאַגע, די נויט איז גרויס און קיין געלט אויף צו קויפּען פּראָדוקטען איז נישטא. די שווער פון „בית-לחם" ווענדען אָן אלע מיטלען, כּדי זיך צו שאַפּען די-רויף די נויטיגע סומען. איינס פון די מיטלען איז - דאס איינארדענען א גאַסען-זאַמלונג (אַבזייכען - פּערקויף), וועלכער קומט פאַר קינסטיגע וואָך. עס איז דעריבער דער הייליגער חוב פון דער גאַנצער יודישער בעפעלקע-רונג ווארים אונטערצושטיצען די דאָ-זיגע אַפּאַציע און דערמיט מיטהעלעפּען, אז עטליכע הונדערט יודישע פּאַמיליעס זאָלען קאָנען האָבען דאס נויטיגסטע אויף יום-טוב.

ד"ר ליפּטאַן אין טשענסאַכאָ

שבת, דעם 28 ד. ה. וועט בעזוכען אונזער שטאדט דער מיטגליד פון דער פּוילישער נ.צ.א. ד"ר ליפּטאַן, וועלכער וועט אויפּטרעטען מיט א עפענטליכען רעפּערטאָר אין „מבצ" זאָל, קאַטעדראַל-ג. 13.

פון דער גענ. אָרט

דאנערשטאג, דעם 26-טען ד. ה. איז פּאַרנעקומען א יוזאנג פון דער פּער-וואַלטונג פון „אָרט" מיט דער בעטיי-לייגונג פונ'ם פּאַרשטעהער פון דער צענטראַלע ה' אסטאזינסקי. צווישען אַנדערע איז פּעסענעשטעלע געווארען א פּלאַן פון ווייטערדיגע ארבייט און גרינדען א רייע קורסען פאַר צושניי-דער, פּרייער, אַפּדעלירען פון גיסעריי, מאַדעלירען פאַר שטעפּעריי.

Szczepienie ochronne przeciwko ospie świążą krowianką szczepi Starszy felczer **ST. MITTLER** Piłsudskiego 7 tel. 18-04.

דער „מבצ" אין יום-טוב פאַר פּיושער ערציהונג

צוליב דער הערשענדיגער שטימונג אין דער היגער געזעלשאַפּט האָט די פּערזאָנלונג פון י.ס.ט.פ. „מבצ" בע-שלאַפּען איינצוארדנען די פּאַרשט-שפּיעלען לכּבּוד דעם יום-טוב פון פּיו-שער ערציהונג, וועלכער פּאַלט איז זונטאג, דעם 29-טען ד. ה. אויפ'ן איי-גענעם פּאַרשט-פּלאַץ פון „מבצ".

דער פּאַרשט פון ספּאַרט-יום-טוב איז פּאַלענדיגער: פּונקטליך 15 א זינגער קומט פאַר דער צוזאַמענקונסט פון די ספּאַרטלער מיט'ן אַנטייל פון, השומר הצעיר" און „עקיבה" ווי אויך א רע-פּעראַט א.ד.ג., די בערייטונג פון פּיו-שער ערציהונג, געהאלטען דורך א פּאַרשטעהער פון „מבצ". פּערזאָנלונג, 15.30 דעפּילאדע און אויפּמאַרש פון די ספּאַרטלער. 15.45 בעווייזען פון נייט פּאַרשט „שטיפּיאָרינאַק", וועלכער ווערט צום ערשטען מאל ביי אונז אין פון הערן. 16.45 - פּרעזאַנטאַציע מעשט הנח-מבצ, געזאָל פון דאַפּען, קויש-באַל פון הערן.

Lekko przejdziesz przez życie

stosując LEBEWOHL, niezawodny plaster na ODCISKI. Przy kupnie żądać oryginalnego pudełka LEBEWOHL. Na każdym plasterku jest ten napis **LEBEWOHL**

Komitet organizacyjny uspołecznienia gimnazjum Dra Axera w Częstochowie zawiadamia, że w niedzielę, dnia 29 maja o godz. 16 odbędzie się w sali Stow. Rzemieślników Aleja 12 ogólne zebranie Koła Opieki Rodzicielskiej i gorąco zaprasza wszystkich rodziców do udziału w tem zebraniu

Porządek dzienny: Uspołecznienie zakładu.
(-) Lek.-dent. H. LEJZEROWICZ, przewodniczący

דער „טאָז“ פאַר'ן קינד און דאס קינד פאַר'ן „טאָז“
אונטער דער דאָזיגער לאָזונג
קומט פאַר א גרויסע
אין פּיטרלעשער-זאל זונפּאָג, ד. 29. 7. 29 נאכט.

אין פאַר'ן פּאָרעם: (1) זייט געגריסען - דעפילאדע פון די ה"ח: „ויפּעלע“ „בערשטעלע“ „קעמעלע“ (2) „לאַקעס“ - מוויקאלישע אָפּערעטקע מיט געזאנג און טענק. (3) לעגענדעס-דעפילאדע - קינד-דער-פּיעסע. (4) „טאָז“ - רייטשער קינדער-טאָנן. (5) כּאָר-דעקלאַמאציע אין בילדער און מיט מוזיק-בעגלייט. (6) אינדווידועלע דעקלאַמאציעס אין סאָל-געזאנג.

נאך דער פּאַרשטעלונג א גרויסע קינדער-פּערזענלעכע מיט סוּרפּ-זען, פּרעמיעס בילעטען פאַר דערוואַקסענע פון 1 זל. און העכער, פאַר קינדער פון 30 גר. אָן. צו בעקומען אין דער קאנצעלאַרע פון „טאָז“ ב. יאָסעלעוויטשא 3 און אין דרוק. פון ה' באַטשאַן.

שבת, ד. 28. 7. 28. 9 אָווענד אין מכבי-זאל
קאָטעדראַלע 13, קומט פאַר א

רעפּעראַט פון ד"ר ליפּמאַן
פון וואַרשא. א. ד. ט.

„אין קאַמף פאַר פּוילעך נאַציאָנאַלער בעפּרייאַונג“
בילעטען צו 30 און 55 גר. צו בעקומען אין דער קאסע.

בעקאַנטשאַפּונג.
עס ווערט בעקאַנט געמאַכט אַלע לערן-יונגלעך, אָן די

איינשרייבונגען
אין דער דערגענצונגס = שולע
האָבען זיך אָן פון 1 טען ביז 25 טען טשערוויק. ד. י. פון 5-7 אָווענד אין דער קאנצעלאַרע פון דער האַנדווירקער-שולע, נאַרנבאַרסקא 68. ביים איינשרייבען דאַרף מען פאַרשטעלען די שול צייגיש ווי אויך א מעטריקע. די צאהל ערטער איז בערגעניצט.

CELEBR
UNIVERSITÉ DE BEAUTE PARIS
RACJONALNA KOSMETYKA
Nasze instytuty kosmetyczne w całej Polsce

פאַרבעריי
אין כעמישע וועשערריי
"BENETA"
פאַבריק און קאַנטאָר: ב. יאָסעלעוויטשא 11
פּיליע 2 טע אַלע 16
מענער - קראַגענס ווערען ווייטער געוואַשען
מיט דויערהאַפּטען שפּיעגל-גלאַנץ צום פּרייז
10 גר.
ספּעציאַליטעט:

(1) אויפּפרישען (סאַרבען) לעדערע קויטקעס, (2) פאַרבען וויט מוטערן, (3) דעטאַשירען (אויסנעמען) סלעקען און אַרעטען אויפ'ן אָרט, (4) כעמישע-רייניגען און ספּאַניירען קאַפּעלען, די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט אונטער דער לייטונג פון אַנאַבאַלענעס פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין וואַרשא מיט לענגער-האַנדלער פּראַקטיק

WORLD-RADIO
ŚWIAT W DOMU...
Jeśli radiodbiornik WP. charczy, zniekształca lub cicho odbiera, prosimy dzwonić pod 25-75, poczem niezwłocznie wydelegujemy do WP. naszego technika, który bezpłatnie zbada przyczyny złego działania odbiornika sprawdzi lampy i określi stopień ich zużycia.
WORLD-RADIO
Aleja 24 w podwórzu
Telefon 25-75.

פּוּנ'ס יודאַטישען צענטער
מאַרען, שבת פּונקטליך פּיער א זיינער נאכט. קומט פאַר א מסבת צונג שבת מיט דער בעטייליגע פון ה' משה פּוּן, וועלכער וועט רעפּע-רווען א. ד. ט. מ' מאיר, זיין לע-בען און שאַפּען. אין דער דאָזיגער מסבת וועט זיך אויך בעטייליגען ה' פּראָ. וויינבערג.
נדבות פאַר דער געז. „תומכי עניים“
ה' ד. פּאַשקעוויטש צו דער יאהר-צייט פון זיין פּערשטאַרבענע מוטער 10 קילאָ ברויט.
ה' ב. פּאַטשעוויטש 5 קילאָ ברויט.
ה' ה. סאַטאַרקא 5 זל.
ה' וו. נאָוואַק 2 זל.

Lekarz-Dentysta
Henryk Lejzerowicz
przeprowadził się
na ul. Aleja 32 m. 3
telef. 17-57.

אַנ'אויפּלונג אויף די טעפּענליכע אַרבייטען
פּרייטאג, דעם 27. 7. 7 א זיינער אינדערפריה אַרדענס איין די שטאָט-פּערזענלעכע אַנ'אויפּלונג פון די מיט-גלידער פון דער שטאָט-פּערזענלעכע און שטאָט-ראַט אויף די עפענטליכע שטאָטישע אַרבייטען, כדי זיך צו בע-קענען מיט'ן צושטאַנד.

צוואַמענפּאַהר פון אַקאַדעמיקער אויף דער יאַסנאַ-גוראַ

זונטאג איז אויף דער יאַסנאַ-גוראַ פאַרגעקומען א צוואַמענפּאַהר פון דער קריסטליכער אַקאַדעמיקער יונגענד, וועלכע איז געקומען קיין טשענסטאכאוו מיט אייניגע ספּעציאלע צוגען, אין דער צאהל פון אַנ'ערך 3,000 פּערזאָן. באלד אין דער פריה, ווען די אַקאַ-דעמיקער זענען פון דער באַזען געגאַנגען אין געשלאַסענע רייהען צו דער ריכטונג צו דער אַלע, איז אויף רוג פּולסירט געקומען צו א צוואַמענ-שטיס צווישען א גרופּע פּאַלאַנגיסטען און „אַבעצע“ פּערשפּרייטער. געזענדיג טיג האבען די דאָזיגע גרופּע זיך צו-ריסען די בלעטער, וועלכע האבען אין א גרויסער צאהל זיך געוואלנערט דערנאך אין די גאַסען און געווארען אראַבערוויט דורך די הויז וועכטערס. נאך א גאַטעסדינסט אויף דער יאַסנאַ-גוראַ האבען די סטודענטען זיך געלאָזט מיט א בעזוך איבער די גאַסען פון דער שטאָט.

די פּערשטאַרקטע פּאַליטיאישע שמירה האט אַפּגעהיטען די רוח און אַרדנונג, אָבער טראָץ דעם זענען פּיעל יודען אין די פאַרנאַכט שעהן פּער-טשעפּעט געווארען דורך די סטודענטען און אַראַבענעריבען געווארען פון די בענק אין די אַלע. אַרום 8 זיינער אָפּענד האָט א גרופּע סטודענטען מיט געזאנג דעמאָ-סטריס אין דער ערשטער אַלע און אין נייעם מאַרק, וואו זיי האבען אויס-געשאַקט אייניגע שויבען אין יודישע וואוינונגען.

מאַטורעס אין יודישען גימנאַזיום

אין משך פון דער היינטיגער וואָך-זע-נען אין גימנאַזיום פון די יודישע געוועלשאַפּטליכע שולען פּאַריגעקומען די רייפּקייטס פּראָקלאַמעס. די מאַטורעס האבען בעקומען פּע-לע אַלע, ביז אַינשטעלונג פּוּם, יוזף ברעקמאַן, מאַרקוס דו אַלע, יעסקי, רחל ערליכמאַן, גרינבערג סטעפּאַן יעזשי, גוטמאַן משה, הַזמער היה, יאַשקעבעק בערנאַרד, ליבאַוויטש סאַלמאַן, קאהן מאַלע, ליפּשיץ מרים, ליפּשיץ תמר, מינץ יהודה, מאַשקעוויטש אַהרן, ניי-מאַרק יוזף, ראָזענצווייג ליפּמאַן, ראָ-זענזאַט פּעסאַ, טאַטשעוויטש פּעליקס, שוואַרצבוים אירענאַ, טורנער שמחה, אַלע אַינשטעלונגען פון דער 8 טער קלאַס זענען צוגעלאָזט געווארען צום רייפּקייטס-פּראָקלאַמען און אַלע האבען דעם עקזאַמען בעלעגט.

W nowym opakowaniu, przy obniżonej cenie!
1 Prosz. bud. z kruszonką czekoladową
2 Prosz. bud. kawowo-czekoladowy
3 Prosz. bud. "Mandella"
4 Legumina grycikowa
5 Legumina czekoladowa
A. OETKER

Niezrównana książka z przepisami D-ra A. Oetkera pt. „Dobra gospodyni piecze sama“ jest do nabycia we wszystkich sklepach kolonialnych i księgarniach. Cena obniżona 30 groszy.

מאַטורעס אין ד"ר אַקסער'ס גימנאַזיום

פּאַלגענדע שילדער האבען היי יאהר בעקומען מאַטורע אין דער שולע פון ד"ר אַקסער: פּישמאַן צעשא, גאַטליב-רבקה, לעוויקאוויטש אַלעסער, לייזע-ראָוויטש רענאַ, מענדלעוויטש צעשא און סאַלני פּערל. פּדאי צו בעמערקען, אז אַלע שי-לדער פון דער 8 טער קלאַס זענען צו-געלאָזט געווארען צום עקזאַמען און אַלע האבען בעקומען די מאַטורעס.

פון י. ט. ט. פ. „מכבי“
אין טשענסטאכאוו איז געשאפּען געווארען א שאַדמישער קאַמיטעט, וועמענס אויגנאַבע עס איז צו הויבען דעם ניוואַ פון דער פּיזנשער קולטור ווי אויך איינשטעלען א נאָרמאַלע טעי-טיקייט צווישען די עקזיסטירענדע היגע ספּאַרט-קלובען. דער קאַמיטעט האט איינגעלאָדען א פאַרשטעהער פון דער „מכבי“ פּערזענלעכע אַלס רעפּרע-זענטאַנט פון די היגע יודישע ספּאַרט-קלובען.

KINO „LUNA“
וואַרנער פּאַקסטער און מירנאַ לוי
דאס אויסגעצייכענטע פּאַרל געליבטע
Małżeństwo z miłości
די שטאַטע ליעבעס געשיכטע.
KINO „EDEN“
נאָר אויף עסליכע טעג ווערט בענייט דער פּילם
Ty, co w Ostrej Świecisz Bramie
אין די הויפּט-קאַלען די בעסטע פּוילישע אַרטיסטען.

SUDOR
wskuba radykalnie POTIWOŃ
Druk. B. Bocian, Aleja 6